

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Työvoimapalveluita ollaan siirtämässä kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille, vaikka tarkoitus on siirtää ne kuntien vastuulle. Malli kaventaa kuntien järjestämisvastuuta, millä voi olla vaikutuksia työllisyysasteen nostamiseen tähtäävien toimien laantumiseen.

Työttömyysturvaetuuksien osalta tulee huomioida myös rahoitusperusteet kuntia kannustavammaksi – esityksessä todetaan rahoitusvastuun perusteeksi pelkästään työttömien määrä poikkileikkaustietoina joiltain ajankohdilta.

Yhteistyövelvoite hyvinvointialueiden kanssa on kirjattava lakiin, koska työtä hakevien ikääntyessä ja nuorten määrän vähentyessä, sote-palveluiden kysyntä kasvaa työllisyysenhoidon osana. Sote-alan palvelutarpeet tulevat lisääntymään.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille

Järjestämisvastuu tulee olla jokaisella kunnalla, koska työmarkkinavelvoitteen ja siihen liitetyn sanktiovelvoitteen kautta taloudellinen vastuu on jokaisella kunnalla. Samanaikaisesti yhteistyötä tulee tiivistää niin kuntien, kuin muiden toimijoiden kesken. Näin varmistetaan joustavat ja asiakaslähtöiset palvelut sekä turvataan jokaisen kunnan mahdollisuudet edistää työllisyyttä ja elinvoimaa. 20 000 työvoima on täysin keinotekoinen kriteeri ja se tulisi poistaa. Kuntakohtaisen järjestämisvastuun sijaan työvoima-alueiden muodostaminen pitäisi perustua luontaisiin työssäkäynti- ja asiointialueisiin. Suuressa osassa maata ko. alueet ovat muodostuneet luontaisesti maantieteellinen sijainti huomioiden. Maan pohjois- ja itäosissa erityisesti tämä korostuu. Yhdenvertaisten palveluiden tarjoaminen liittyy osaltaan em. työssäkäyntialue- ja asiointialuejaotteluun niin, että palvelut voidaan tuottaa alueen kuntien tarpeiden mukaisesti, kuten yhteishankinnat, kotoutumispalvelut jne.

Kunta toimijana tai erikseen kuntien muodostama alue pystyy parhaiten tuottamaan tarvittavat palvelut asukkailleen. Kunnan/alueen järjestämisvastuu lisää myös tuotettujen palvelujen vaikuttavuutta ja kunnan työllisyys- ja yrityspalvelut integroituvat paikallisesti toimivaksi kokonaisuudeksi osana alueen kuntien strategioita.

Mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille

Kunnat pystyvät tunnistamaan riskit järjestämisvastuiden osalta keskinäisellä sopimuksella Koillismaalla kuntien kiinteän yhteistyön perusteella, myös erityisosaamiset huomioiden, joista voi laissa tai asetuksessa olla erillinen maininta. Riskejä on tunnistettavissa niiden tehtävien ja vastuiden osalta, jotka jäävät valtion hoidettaviksi. Puhelimessa tai verkkopalveluina annettavat valtakunnalliset palvelut eivät pysty vastaamaan alueiden palveluista yhtä tehokkaasti kuin ne hoidettaisiin kunnista, esim. Yritys-Suomi puhelinpalvelu ja muut asiointia paikallisiin palveluihin ohjaavat palvelut nykyisissä TE-palveluissa. Myös tietojärjestelmien käytössä ja kuntakohtaisen tiedon hyödynnettävyydessä tunnistetaan riskejä.

Työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely

Jokaisella kunnalla tulee olla työllisyyspalveluiden itsenäinen järjestämisvastuu, jonka tuottamisesta kunnat voivat erikseen sopia.

Palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Koillismaalla on kokemusta tuottaa työllisyyspalvelut niin yritys- kuin henkilöasiakkaillekin kehittäjäorganisaatiolähtöisesti. Toimintaa on voitu kehittää tarvelähtöiseksi mm. jatkuvan oppimisen näkökulmasta ja siten osaavan työvoiman saatavuuden lisäämiseksi.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Järjestämis- ja rahoitusvastuu eriytyisivät ehdotuksen mukaan. Rahoitusvastuu on kuitenkin jokaisella kunnalla. Seurannassa korostuvat kunnan/alueen tavoitteet ja lähtökohdat. Valvonnassa keskeinen rooli on AVI:lla, maakuntaliitoilla roolia palveluiden järjestelyihin liittyvässä sparrauksessa ja keskustelussa sekä hyvien käytänteiden hakijana.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli tuo lähemmäksi kunnan alueella olevat työ- ja koulutustarjonnan asiakkaiden henkilökohtaisissa tapaamisissa – lähtökohtaisesti toimintamalli on hyvä (etupainotteisuus). Palvelumalli on kuitenkin hyvin kaavamainen ja pakottaa kaikki asiakkaat samaan muottiin; työpaikkoja on haettava tietty määrä kuukaudessa jne. Aktiiviselle asiakkaalle on järjestettävä mahdollisuus omatoimiseen työnhakuun ja toisaalta asiakas on tavattava erilaisten palvelutarpeidensa mukaisesti kokonaisvaltaisesti. Pohjoismaista työvoimapalvelumallia on tarpeen tarkastella kriittisesti ennen palveluiden siirtämistä kuntiin palvelumallin kaavamaisuuden osalta.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Säännöksiin tulisi laittaa viittauksia henkilöstöpalveluyritysten mukaan otosta työnvälitystehtävien hoitamiseen kuntien kanssa. Myös oppilaitosten roolia työnhakijoiden osaamistason ylläpidossa. Myös osa palveluprosessin osista voi olla ostopalveluina, kuten täydentävät työnhakukeskustelut, jolloin saadaan ulkopuolista näkemystä asiakkaan palvelutarpeista.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Henkilöasiakkaiden palvelutarpeet ovat erilaisia ja muuttuvat myös eri syistä. Erilaisten työhönvalmennusten enimmäiskestojen poistolla pystytään vastaamaan räätälöidysti asiakkaiden palvelutarpeisiin. Kuntouttavan työtoiminnan rooli muuttuu sosiaalipalveluksi, jolloin toisaalta palvelun luonne muuttuu ja samalla syntyy riski enimmäiskestot poistetaan ja joustavuus lisääntyy. Kuntouttavan työtoiminnan profiilia muutetaan hyvinvointialuemuutoksen myötä vielä enemmän sosiaalipalveluksi, jolloin kunnan pitäisi pystyä tarjoamaan vastaavan tyyppistä palvelua muilla keinoin. Lisäksi palvelun tarpeessa olevia asiakkaita voi jäädä palveluiden ulkopuolelle, jos kunnalla ei ole vastaavaa palvelutuotantoa.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Työvoimakoulutus on edelleen yksi osaamisen uudentamis- tai täydentämiskeinoista riippumatta rahoitusperusteesta (TEM tai OKM). Oppilaitosten rooli korostuu osaamisen tarjonnasta ja ammatillisten taitojen ylläpidosta ja koulutustarve-ennakoinnista TE2024 -uudistuksen toteutuksen jälkeen.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Koulutusten järjestäminen on osaltaan alueen työvoimatarve-ennakointia, johon myös muutosturvakoulutus sisältyy.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Toimiva toimintamalli.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Kuntien palkkatukityötä tulee jatkaa. Palkkatuella tulee rakentaa kiinteitä polkuja työelämään yhteistyössä ammatillisten oppilaitosten ja yritysten kanssa. Kunnat pystyvät tarjoamaan

työmahdollisuuksia, joita muilla toimijoilla ei ole. Pienillä työmarkkina-alueilla yrityksistä ei löydy riittävää määrää soveltuvia työpaikkoja työttömille, mikä osaltaan kasvattaa työttömyyttä. Kaikki keinot on edelleen oltava käytettävissä. Palkkatukeen oikeutettujen ryhmien lisääminen on kannatettava asia (esim. ns. nollatuntisopimuksella olevat henkilöt).

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Kulukorvausten määrät tulee tarkistaa kuluja vastaaviksi. Yritystoiminnan aloittamiseen kannustaminen on ensi arvoisen tärkeä näkökulma, tosin starttirahajärjestelmää tulisi keventää.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

Työllistämisvelvoite voi edelleen pysyä kunnalla. Palvelutarve on usein lähellä hyvinvointialueen tarjoamia palveluita, joten mm. em. henkilöiden osalta yhteistyövelvoite pitää kirjata säännöksiin.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Uudistuksen myötä kunnan toimintaympäristö laajenee, mikä tarkoittaa myös tarvetta integroida eri tietojärjestelmiä tehtävien tehokkaasti hoitamiseksi. Tietojärjestelmäpalvelut on syytä keskittää valtion tehtäviksi. Riittävä kuntakohtainen tiedonsaanti (ml. hyvinvointialueelta) on turvattava säännöksissä, huomioiden myös työvoima- ja osaajatarpeisiin liittyvä ennakointitieto.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8**

ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Kangas Kirsi
Kuusamon kaupunki